»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА И ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву »БРАНИКА« у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
на годину — К 28·— или 35·— дин.
на по године К 14·— или 17½ »
на четврт год. К 7·— или 8¾ »

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација »Браника« налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска улица бр. 11.

Број 212. У Новом Саду, у суботу 23. септембра (6. октобра) 1906. Година XXII.

Хоће-ли се одржати хрватско-српска коалиција?

Никад се није могао предвидети онај велики обрт, који је од скора наступио у Хрватској-Славонији. Још овога пролећа стојао је у потпуној снази стари систем владавине, који је хрватско-српска опозиција назвала: „Куеновштином“. Био је то систем правога угњетавања сваке уставне слободе. Чиновнички апарат био је за ово тако уређен, да су избори за хрватско-славонски сабор постали именовања од стране бана, односно од народне странке. Опозициони кандидати на многим местима нису били пуштани у изборне срезове, што се једном догодило и др. Медаковићу. Но с друге стране мора се и то признати, да је „Куеновштина“ разне сумњиве и деструктивне елементе одстранила од демагошкога уплива на безазлени народ.

Хрватско-српска опозиција, слаба и скучена, као што је била, није могла имати ни најмање наде, да ће моћи срушити Куеновштину. Њој је била добро дошла борба мађарске коалиције у Угарској против Беча и она потражи савезнике у Мађара. Истина, и Хрвати и Срби у Троједници могли су добро знати, да наш народ нема симпатија за Мађаре, али крајна самовоља чиновничкога апарата, при изборима и иначе, огорчила је наш народ, те је хрватско-српска опозиција и при антипатијама нашега народа против Мађара ипак могла имати успеха за приближење к Мађарима. Ту се онда обновило оно, што је после октобарске дипломе од г. 1860. било, да су наиме Хрвати и Срби услед великога притиска немачкога Баховога апсолутизма прионули уз савез са Мађарима.

Наравно да је хрватско-српска опозиција, кад је ступила у савез са мађарском коалицијом, у неку руку играла једну врсту лутрије, јер народна странка имала је још све једнако своје јаке и моћне везе са Мађарима, те су јој мађарски државници више поверовали него хрватско-српској опозицији, а с друге стране било је врло сумњиво, да ће бечки меродавни кругови изручити Хрватску Кошутовцима, па још да не ће зазирати од савеза Хрвата са Србима.

Међутим је надошло оно, што се није дало очекивати. Мађарска коалиција дошла је на владу у Угарској и наравно да је морала наградити хрватско-српску опозицију, која је донела познату речку резолуцију.

Да су Хрвати и Срби, који су донели речку резолуцију, били мало опрезнији, да су ту резолуцију мало друкчије стилизовали, а не онако у духу десперације босанскога кмета према аги, па да нису рекли Мађарима: ваши смо и божји до вијека — резолуционаши могли су много шта избећи, што им сада са правом и Старчевићијанци и Куеновци могу пребацити.

Резолуционаши услед заштите мађарске коалиције у велико су успели — успели су, да се по њиховој вољи променила хрватска земаљска влада, па су успели још и у томе, да се бан, гроф Теодор Пејачевић, морао одрећи народне странке.

Све је то лепо ишло до познатога великога *соколскога „слета“* у Загребу и крвавих догађаја на Реци. Истина да је речки гувернер гроф *Нако* добио у Будимпешти неку врсту укора, што је речким Талијанашима повлађивао против Хрвата, али соколска прослава у Загребу, па догађаји на Реци изазвали су старо неповерење Мађара против Хрвата и Срба. Мађарска коалициона влада у Будимпешти похитала је да изјави, да мађарска коалиција за доба донашања речке резолуције, па и после, *није примила никакве обвезе* према Хрватској. Наравно да резолуционаши Хрвати и Срби нису могли делити мишљење својих пријатеља и протектора у Будимпешти: да Река *није* хрватска, већ угарска територија — што је, разуме се, неповерење према резолуционашима само повисило у Будимпешти.

Међутим држање резолуционаша у ствари Реке било је с друге стране повод потпуном расцепу између резолуционаша и Старчевићијанаца.

Резолуционаши, да им се тешкоћа према Будимпешти не би још повећала и пошто у хрватском сабору без Старчевићијанаца немају већину — то су од ових захтевали, да на хрватском сабору не потежу државноправно питање, али Старчевићијанци одговорише: да, пошто они не стоје на становишту нагодбе од год. 1868., *хоће да имају потпуно одрешене* руке. Па пошто су Старчевићијанци примили у своју средину дра *Кршњавија*, чистога Куеновца и великога противника хрватско-српске коалиције, то не може бити сумње, да онај савез, који је постојао између резолуционаша и Старчевићијанаца у цели обарања Куеновштине, *више не постоји*.

Како ће се нова хрватска влада из те тешке ситуације искобељати, то се не може знати. Она на хрватском сабору *нема* већину. Ако ће и уништити неке мандате чланова бивше народне странке, *не може све* уништити, а при одређеним новим изборима није баш сигурно, да ће бити изабрани резолуционаши. У Будимпешти највећма би волели (и за ово се јако заузима хрватски министар Геза Јосиповић), да се резолуционаши сложе са члановима бивше народне странке, само да *одстране Старчевићијанце*. Али на ово не ће никако да пристану резолуционаши.

У том данашњем неизвесном положају све странке држе своје бирачке зборове, и Хрватска-Славонија пружа изванредно живу слику. Најшири слојеви народа увучени су у политичку борбу. Средства се наравно не бирају, већ демагогија у велико цвета. Разни сумњиви елементи, па сви могући „штребери“ гледају, да се дочепају загребачкога и пештанскога сабора, па да отуд *стерају* оне резолуционаше, који су онамо на лак начин дошли, те да и они дођу до парчета власти.

Оно, што су српски радикали аранжирали у *Иригу* и у *Кобашу* (Славонији) против српске самосталне странке — врло је значајно за читав положај. Ту се праве савези и са социјалистима и са Куеновцима, само да се дође до цели. У Иригу стераше радикали читав самосталски збор у једну гостинску собу, а у Кобашу др. Никола Ђурђевић говори на радикалском збору, коме је један ратар председник и један *опанчар перовођа*. Част и поштење *демократији*, али то није више демократија, већ *охлократија и демагогија*.

Ми нисмо никад одобравали савез самосталне странке са радикалима. Са тим савезом они су у *највећој мери компромитовали хрватско-српску коалицију*. Каскање самосталне странке за нашим радикалима недостојно је њиховога положаја. Самосталци као резолуционаши требали би да знају, да нема те владе на свету, која ће допустити, да деструктивни елементи отму маха. Ако српски радикали хоће да су чланови хрватско-српске коалиције, они би морали *реорганизовати* српску радикалну странку, те се *ослободити сумњивих елемената* и *терора* новосадске радикалске клике са њеним вођом.

Данас на жалост изгледа, да је хрватско-српска коалиција у *распадању*. Српски радикали поткопавају српске самосталце, а Старчевићијанци поткопавају читаву хрватску опозицију. Старчевићијанци требали би да знају, да оно, што они чине, да то није у интересу Хрватства, већ у интересу *трећега* — било да је у Будимпешти, било да је у Бечу.

Ми не држимо, да ће у Будимпешти извући асуру испод резолуционаша односно испод хрватске-српске коалиције, само што би та коалиција требала да из своје средине излучи разне *сумњиве* елементе. Само у том случају моћи ће се хрватско-српска коалиција одржати. Задатак је нове хрватске владе, да у том правцу свој уплив употреби.

=

Где су они, који су учествовали при оснивању „Заставе“?

Кад је Светозар Милетић основао новине „Заставу“ у Будимпешти, многи одлични млади људи, који су доцније у народу српском видне и знамените улоге играли, искупљени око љубљенога вође свога, учествовали су делотворно при оснивању „Заставе“ својим радом, са младићским одушевљењем, пуни племенитих идеала, а готови за мили род свој српски све жртве поднети и стати на браник права његових против сваке силе.

Колико се сећамо, ту је био др. Мих. Полит као дописник из Загреба, па пештанске универзитетлије: Миша Димитријевић, др. Илија Вучетић, др. Лаза Костић песник, др. Јован Туроман, Светозар Савковић и Стеван Лекић, професори, др. Стеван Малешевић, др. Милош Ђорђевић, Мита Поповић песник, др. Влајко Мајински, др. Миливој Топонарски и многи други, од којих ниједног нема у редовима данашње радикалштине, а који су се сви отимали, ко ће што лепше за „Заставу“ написати и што више јој претплатника набавити. То је била гарда Милетићева, од које се није растављао.

Кад је Милетић „Застави“ својој темељ полагао, и они су куцнули чекићем својим у камен темељац, и они су многу цигљицу положили у основе те зграде и припомогли, да се подигне зграда дивна и величанствена, достојна свести и поноса рода српскога. У ту зграду сав се народ искупио сложан, свестан, одушевљен — са свију страна поштован и уважен.

Па где је сада та зграда поносна, од које су противници српски задрхтали? Она стоји сада у развалинама. Није ту зграду разорила снага противничка, него мржња и освета неколико пустих и обесних синова српских.

А где су они, који су учествовали при оснивању „Заставе“? Једни леже у гробу леденом, још за живота до дна душе увређени, — а они, који су још живи, стоје у страни, гледећи сузним очима развалине оне зграде поносне, коју је слога српска сазидала а неслога разорила. Срце им се стеже од бола, што су народу очи везане па не види пропаст своју.

Не — не може данашњи нараштај себи представити, каква је сила била негдања „Застава“. Она није била силна само у нашој отаџбини, њен је уплив и ауторитет био горостасан и у Србији и у целом Српству, а значај њен био је признат и у странству. Могло би се рећи, да је то био негда орган *српскога народа*.

Кад је Милетићева Застава загрмила, да Србија мора заратити са Турчином: **„Брату брат а Турчину рат“**, сва се Србија узрујала. Не сва Србија — цело Српство, и задрхташе душмани српски. Поврвише са свију страна синови српски, да свете Косово и одавде и од свуда. Не зна се, би ли когод и код куће остао, да није граница била затворена. Али тај чланак одјекнуо је и у братској и силној Русији, и допро до престола цара белога. Тада се зачу у Европи звекет оружја и крвца српска опет је потоком потекла а европске државе пратише са запетом пажњом неједнаку борбу силнога Турчина са малим али јуначким српским народом за слободу своју, за Косово своје.

Ето, то је била негда „Застава“!

А сада, каква је сада „Застава“? **Савија се, превија се од немила до недрага.** *Она сада трчка од Чивутина Вишонтајија до Јожике Мајера, од Кошута до Арведа, да их* **„љуби у скут и у руку“.**

И ти људи, који тој и такој „Застави“ правац дају, ти — хоће да прославе постанак „Заставе“, да прославе оно славно доба јуначке борбе српске?! Ти сићушни патуљци да иду свечано на гроб једнога Светозара Милетића?

Натраг, ви недостојни! Ви који сте од српске народне политике и од „Заставе“ направили рушевину, ви можете славити само доба њеног опадања, а не дичне јој прошлости.

в

Натраг од гроба Милетићева, од сени његове, ви, који у друштву Арведа Телекија и Шоме Вишонтајија љубите скут онога правца, који је Милетићу посекао жилу живота, а утукао полет духа његова!

Догађаји у Русији.

Бојкот руских државних школа.

Из Варшаве јављају, да је онамо јављено из Лођа, како непознати људи на силу затварају руске државне школе и терају ђаке са улица. Социјалне се демократе опиру том бојкоту. Генерални гувернер попретио је, да ће, ако се настави бојкот руских државних школа, затворити све пољске приватне школе. Јуче су у многим основним школама поразбијани прозори.

Откривена радионица за бомбе.

У Маркову је полиција у једном предграђу нашла радионицу за бомбе, у којој је затекла две готове бомбе, шездесет металних љусака и експлозивног материјала. Ухапшена су два радника.

Похара цркве.

У Ревалу су прекјуче на ноћ у естонској лутеранској цркви разбојници похарали тасове, крстове с олтара и чираке, подерали су црквене књиге и оштетили ћилимове. Харамије су кроз прозор без решетака продрли у цркву.

Финланђани протерани из Шведске.

Шесторицу Финланђана по имену: *Ниман, Перден, Луошо, Сандел, Кешеле* и *Калман* протерала је шведска влада као битанге и опште опасне особе.

Руска влада и слободоумне странке.

Руска је влада енергично почела гонити све странке, које припадају револуционарном покрету. Министарство се правде спрема, да разреши конгрес уставних демократа (кадета) у Хелсингфорсу па да судски погони на њ изаслане заступнике, ако конгрес на челу свог програма јавно не опозове изборн『ки проглас.

Седам смртних пресуда против разбојника.

Седморицу разбојника, који су учествовали у похари каховканског одељења Петроградске Банке, осудио је херзонски ратни суд, да буду пушкарани. Двојица су осуђени на седам година робије.

Похара на путничком пароброду.

У недељу на ноћ су на пароброду „Цесаревичъ Георгій“, који је пловио од Сухума до Очимчерија, њих двадесетпеторица извели смелу похару. Нису сви наједаред ушли у лађу него на разним, тачкама од Новоросиска до Сухума. Били су наоружани револверима и пушкама. Кад се сви скупили на лађи, почели су пуцати и викати: „Да се нико није макао с места!“ Онда су све путнике III. класе и момчадију лађе стерали у III. класу, посели су све излазе па су онда узели 12.000 рубаља. Путници прве класе покушали су да се одупру па су почели пуцати. На то разбојници позову капетана, да се побрине за то да се одма престане пуцати, јер ће они иначе убити таоце, који су им у рукама, наиме оба капетанова помоћника и четири матроза. За тим су заискали шалупу, у којој су таоци морали веслати и крманити. За ту услугу су разбојници матрозима нудили десет рубаља, кад се искрцали на суво.

Погром у Кијеву.

По телеграму, који је „Тајме“ добио из Петрограда, у Кијеву влада погром. Чланови тако зване руске родољубиве лиге пуцају по улицама и кољу људе.

Лешине на морској обали.

Поред Петерхофа баш пред царском палатом избацило је море на обалу девет, куршумима прорешетаних лешина.

Угарски сабор.

(Извештај о XXIX. седници од 16. јула).

У XXIX. седници се расправљао прорачун министарства богочасти и јавне наставе. Ту је одма после извештаоца Јулија Шагија устао др. Михаило *Полит-Десанчић* па је уз запетну пажњу целог сабора изговорио онај свој говор, који смо у целини саопштили у 149. броју „Браника“ од ове године. Као што је познато, др. Полит је изјавио, да не усваја прорачун министарства богочасти и јавне наставе, јер из њега види, да хоће само државне народне школе и у опште иде правцем, који је наперен против немађарских племена у Угарској. После дра Полита је говорио посланик Павле *Лазар*, који усваја просветни буџет, а после њега је узео реч министар богочасти и јавне наставе гроф Алберт *Апоњи*. Трудио се и гледао је да побије темељите разлоге дра Полита, но то му није пошло за руком. Кад је рекао од речи до речи ово: *Ми се при подизању државних школа пошпуно обзиремо на сваку оправдану жељу*, запитао га је румунски посланик др. Александар *Вајда-Војевод: А да ли на основу народноснога закона?* Гроф Апоњи се учинио, као да не схваћа ту опаску, те је рекао на то: *Не знам, шта мисли мој поштовани посланички друг тим, што народносни закон потрза амо*, но на ту му је Вајда-Војевод довикнуо: *Па подижите државне школе и за нас!* После грофа Апоњија узео је реч посланик Фрања *Визи* па се упео да према дру Политу докаже, како у Угарској мађарски народ никако нема баш најповољније прилике на уштрб немађарских својих суграђана. За тим се прешло на поједине поште просветног буџета а код поште: Ванредни издатци, 20.000 круна у име прве рате државне припомоћи од 200.000 круна за зидање средњошколског интерната, који се има саградити у Сегедину од стране јужно-угарског мађарског Удружења за општу образованост, устао је др. *Вајда-Војевод* и изговорио је овај говор:

Славни саборе! Не могу на ино, а да код ове поште не узмем реч и да у кратко не прецизирам становиште народности, и то тим више, што је врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе данас овде нагласио такве идеје, којих већи део стоје у опреци са питенцијом ове поште.

Међу осталим је рекао врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе, да је Угарској у средњем веку и у хиљадугодишњој њеној прошлости био задатак — т. ј. рекао је, да је мађарском народу био задатак то, да европску цивилизацију заштити од Турака, но признао је и то, да су Срби помагали Мађарима у том раду.

Оно је истина, славни саборе, да је Угарска сачињавала бранич западне цивилизације према Турцима, само што смо и ми Румуни имали удела у томе, јер Хуњадије смо ми дали овој земљи. То хоћу у кратко да ректификујем и хоћу да нагласим, да је то заблуда, кад ко тврди, да је ова држава у прошлости била мађарска народна држава, јер је ова држава у прошлости била сталешка држава а не народна држава. Како је у оно време по целој Европи владало сталештво, Угарска се дабогме могла одржати посред тадањих европских прилика, но ако је рада и у будуће да се одржи, онда се богме мора прилагодити духу времена. Не може се ова држава више одржати на сталешкој основи, него се може одржати и може осигурати своју будућност на нових хиљаду година само на демократској основи. *(Тако је! са народносних клупа.)*

Веома је чудно то, славни саборе, што врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе, угледајући се на пример веома поштованога господина министра председника, који је у своје време рекао, да је готов, да од чести спроведе народносни закон, чудно је, велим, што врло поштовани господин министар богочасти и јавне наставе веома дојално признаје додуше, да се просветни део народносног закона не држи, наиме онај, који се односи на нас, али то, да се тај закон честимице т. ј. по параграфима одржава, чини зависним од тога, да ли ћемо ми, немађарске народности одржавати његов уводни део.

Врло је жалосно стање по једну државу, кад међу министрима и народом — као што је баш данас врло лепо разложио поштовани господин министар богочасти и јавне наставе — дође до погађања те министар рекне: ја ћу одржати закон, али почни ти!

На то ми можемо одговорити само једно а ко то не каже, тај просто није искрен човек, али учинци сведоче, да народности заузимају ово становиште: добро, и ми ћемо одржавати уводни део оног закона, али нам то изволите омогућити тим, што ће те Ви одржавати остале његове битне делове, јер уводни део има смисла само онда, ако се одрже његови битни делови, т. ј. параграфи. Уверен сам, да је Фрања Деак само тако могао разложити уводни део, т. ј. претпостављао је, да ће се последице одржавати а као природна последица тому наступиће то, да ћемо се ми добро осећати овде у овој отаџбини.

Врло поштована господа министри нагласили су то, да у осталом не ће прогањати нашу културу, као што је то било у прошлости под либералном владом, и да су врло поштована господа министри као ло-

---

ЛИСТАК.

НЕВЕСТА ВАРВАРА. (3)

Написао: **И. Н. Потапенко.** Превео: **Ст. С. Илкић.**

III.

Из те две породице — настојатеља предградске цркве и Тројанских — распростла се међу целим свештенством губернијскога града вест, да Михаило Велегласов, син предградскога ђакона, ступа у калуђерство.

Та је вест произвела огроман утисак. Михаило Велегласов беше веома популаран човек у своме родном месту, разуме се, нарочито у кругу духовништва.

Од првога разреда семинарије он беше кандидат на место хероја, и с прелазом у богословске разреде, он је с правом и заузео то место.

Привлачна спољашност, први ђак, који већ од пре беше одређен за академију, весео карактер, дружевност, све то скреташе на њега пажњу не само девојака из свештеничких кућа, већ и пажњу њихових родитеља. Свима би мило било, када би га могли рачунати за женика и будућега рођака.

Али је он сам учинио избор за себе, загледавши се у кћер оца Луке Тројанскога. Њих двоје су врло личили једно на друго — обоје беху зорли лепи.

Варењка беше разумна, начитана и самостална девојка, с њом беше милина говорити. Они решише, да ће се венчати одмах, чим Михаило сврши академију.

Ни речи не беше о томе, да ће он примити свештенички чин. У кући оца Луке тај чин не имађаше преваге.

Сам је отац Лука у својој породици играо другостепену улогу, предавши добровољно сву управу матушки. Претпостављало се, да ће Михаило служити у синодском оделењу, и да ће тамо својим великим способностима начинити добру каријеру.

И нико не могаше схватити, зашто се то све тако нагло изменило. Којим је путем дошао млади Велегласов до одлуке, да оде у калуђере?

Мишљење свег свештенства у граду беше подједнако: син предградског ђакона поступа у највишем степену веома разумно. Разуме се, да за таково што треба имати много одлучности и карактера. Не ће свако пристати, да жртвује задовољства светског живота. Али зато каква се сјајна будућност открива пред њиме! Наравно, да ће он постати владика и заузеће важан положај.

Никоме није ни падало на ум, да га жали. А ако су кога жалили, жалили су Варењку Тројанску, која је изгубила тако прекрасног женика.

Директан резултат свега тога беше то, што се је ђакон Велегласов од једном подигао у очима јавнога мњења. Ма да су га и до сада сви држали за поштена човека, али поред свега тога он беше само ђакон и нико му не указиваше више поштовања, но што је то његовом звању приличило.

Свештеници су општили с њиме са неке висине, а протопрезвитери су га гледали преко рамена, и он је морао стајати пред њима скоро као укочен.

Међу тим сада је приметио, да с њиме говоре као са равним. Чинило се, као да су духовна лица губернијскога града за четврт века унапред уцењивали будуће владичанство Михаила Велегласова.

Ђакону су сви честитали, свагда при сусрету с њиме питали су га за Михаила и о томе, шта пише и да ли је већ примио монашки чин.

И на послетку дошло је већ и дотле, да је једном и сам владика зажелео, да чује од њега што о Михаилу.

То се догодило у саборној цркви на царски дан приликом свечаног молебна. Беше такав обичај, да је на сличне молебне у саборну цркву долазило свештенство из свију осталих градских цркава.

Молебан се служио после литургије, и све свештенство, завршивши литургију у својим црквама, журило се у саборну цркву, носећи собом потребне одежде. Ту су се сви облачили и излазили на средину цркве, где су се свештеници по чину своме ставили у ред с десне и леве стране од владике. А ђакони су се скупљали за амвоном иза владике.

Међу ђаконима беше и Велегласов. Он беше тога дана врло заморан. За његов огромни телесни састав беше права мука, после недељне литургије у својој цркви, ићи још и у саборну цркву.

Он беше и гладан и сањив те се је морао јако усиљавати, да му се како год изненада очи не заклопе.

После молебна он се пожури у олтар, свуче се и већ узе свежањ с црквеним одеждама, спремајући се да пође, кад од једном у тај мах дотрча узбуђени млади ипођакон.

— Је ли овде предградски ђакон Велегласов? — запита он.

Ђакон застаде.

— А шта вам је по вољи?

— Преосвећени жели, да идете к њему.

— Преосвећени? — запита ђакон изненађен. — А шта ћу ја преосвећеном?

— То ћете ви већ од њега сазнати.

Велегласов не само да се није томе обрадовао, него га је то шта више заплашило. Он није волео, када су га више власти позивале. У већини случајева то је значило, да је човек по мњењу власти што год погрешио и да ће му очитати строг приговор. Врло се ретко дешавало, да су власти кога захтевале ради какве добре цељи.

Но добро размисливши, дође он до закључка, да што се њега тиче, бар у очима владичиним, није могло бити никакве кривице.

Он дакле остави свој свежањ у притвору, а сам пође за ипођаконом у главни олтар, где још беше владика.

Приведоше га владици, он прими благослов и ниско се поклони. Владика се већ беше свукао и стајаше у црној лијаровој раси и у камилавци.

— Ти си тај Велегласов? — запита владика.

— Ја сам, Ваше Преосвећенство, — одговори ђакон.

— Ђакон у предградској цркви?

— Да, у предградској, Ваше Преосвећенство.

— Дакле то је твој син — Михаило Велегласов?

— Мој је син — одговори ђакон, и тога се већ часка сети, за што га је владика звао.

— Прекрасан син, прекрасан. Ја га се сећам из семинарије. Дакле, говоре, да он иде у калуђере?

— Да, он ми је то писао....

— Е то је врло добро, врло добро. Дођи к мени, оче ђаконе и испричај ми све то подробније. Мене то веома занима....

јални Европејци и људи од реформе ради, да се наша култура развије.

Видећемо до прорачуна за идућу годину, колико ће то бити спроведено у практичном животу. Но дотле је ево ту та пошта, ради које сам замолио реч. То је пошта: 20.000 круна у име прве рате за градњу средњошколског интерната, који се има подићи у Сегедину од стране јужноугарског мађарског удружења за општу образованост.

Непрестано се наглашавало, како са министарских фотеља, тако и од стране господе, који су говорили у име осталих странака, да нас нисте ради да нападате у нашој народној култури, нисте ради да нас помађарите, само хоћете то, да будемо верни синови ове отаџбине и да научимо мађарски (*Одобравање*). Но ова пошта у прорачуну најјаснији је доказ тому, да Ви тим речима само забашурујете своја дела те не признајете прилике, које фактично постоје. Јер, славни саборе, смер јужно-угарском културном Удружењу — то зна свако, ко и не чита новине — јесте мађаризација. Па ако је то тако и ако је изјава господе министара и Вас неколицине искрена и ако сте ради да нас потпомажете у нашој култури, онда нисмо ни најмање противни, да се потпомогне јужно-угарско културно Удружење. Али потпомажите и наша културна удружења у том правцу, као што потпомажете то јужно-угарско културно Удружење! (*Кретање*). Изволите онда потпомоћи и румунско културно удружење; изволите успоставити Матицу Словачку, коју је конфисковала либерална влада; изволите потпомагати српске народне културне установе па ако се то начело одиста спроведе на основи братства и равноправности, онда немамо ништа против тога, да се потпомажу мађарска културна удружења (*Ларма*).

Бела Кубик: Ми смо искрени, но Ви, господо, нисте искрени! (*Велика ларма*).

Председник (*звони*): Молим мира, господо посланици!

Александар Вајда-Војевод: Тим сам само хтео да докажем то, да са културног гледишта нема равноправности у овој држави, него постоји једнострано подупирање шовинистичког правца о државном новцу, који дајемо и ми, који плаћа и наш народ. Немојте мислити, да ће јужно-угарско културно удружење са осталим установама, којима је смер да помађарују, нас помађарити (*Ларма.*) Па немојте мислити ни то, да ћете каквом протекцијом спровести мађаризацију.

Едмунд Барта: Добићете Ви једног мађарског Бизмарка.

Један глас (*из центрума*): Ваљда Банфија?!

Александар Вајда-Војевод: Ни тај није израдио ништа. Него Ви изволите на знање узети наше уверење, да, ако сте ради да мађарска култура проклија и процвета протекцијом, никад та култура не ће ојачати. Томе мажењу крај ће бити кржљавост. Треба отворити пута мађарској култури, да се на целој линији такмичи с нама па и нама треба на основу народносног закона омогућити, да и ми у тој утакмици можемо учествовати према својој снази.

На основу свега тога, славни саборе, ја не ћу гласати за ту пошту.

После Вајде-Војевода говорио је министар гроф *Апоњи* те је бранио ту пошту и молио, да је сабор усвоји. За њим је Бела *Кубик* говорио у личној ствари а после овог је устао Милан *Хоџа* те је, такођер у личну питању, рекао ово:

Господин посланик, који је говорио пре мене, рекао је, показујући на мене, да сам се ја, ако се не вара, у прошлом циклусу, појавио на не знам којој седници имунитетског одбора па за себе рекао, да сам велик родољуб, а да је на тој одборској седници, кад су расправљали моју ствар, изашло на видик са свим противно.

Ја сам имао пред имунитетским одбором афера, и то су били моји инкриминисани чланци, који међу тим нису за то инкриминисани, што им је садржина била пуна агитације, него за то, што су тобоже имали политичку садржину а онај лист, у којем су изашли, није имао кауције. Агитација дакле није у опште у том случају сачињавала предмет суђењу. Примећујем, да је те чланке један, на срећу сад већ из овог сабора избором истерани, либерални посланик прочитао у овом сабору у свој опширности, па место да је ко констатовао у њима неродољубље, сви су чланови независне странке изрекли, да тај човек има потпуно право. То је једна афера.

Друга афера, која је такођер била пред имунитетским одбором а у седници, у којој је, ако се добро сећам, био и мој поштовани посланички друг Бела Кубик, одиста је била агитацијона афера. Суд је мене изискао од сабора због чланка, који нисам писао ја, но за који сам као одговорни уредник морао примити одговорност. Констатујем, да, дошавши пред имунитетски одбор, нисам изјављивао ништа, чиме бих се градио велик родољуб, а то с тога, што ми то није потребно, да се непрекидно градим родољубом, јер се ја држим онога, што сам лане казао господину посланику, да ја онога, који сваки дан каже за себе да је родољуб, сматрам да је сличан оној девојци, која налази за потребно, да у свако доба дана каже: „Господине, ја сам поштена девојка!“

Како се нико више није пријавио за говор, то је закључена дебата о тој пошти у прорачуну министарства богочасти и јавне наставе те је већина усвојила ту пошту.

(Свршиће се извештај о XXIX. седници од 16. јула).

Политички преглед.

— Аустро-Угарска и Србија. Из *Београда* нам јављају: Као што је познато, наша влада примила је одговор из Беча на своју последњу ноту. У одговору се изјављује она иста жеља, којом је и српска влада задахнута, да се што пре доведу у ред трговински односи између Србије и Аустро-Угарске.

Да би се искреност за уређење трговинских односа засведочила, у одговору се наводи, како се и у досадањим преговорима до највеће предусретљивости излазило на сусрет српској влади, па је и сад готовост ту, да се са Србијом на трговинско-политичком пољу дође до споразума. Али се из српске ноте види, да се гледиште српске владе ни у ком погледу не одликује од старог њеног гледишта, што је управо и дало повода прекиду трговинских преговора.

Даље се у одговору поново скреће пажња српској влади на то, да се она у питању разних лиферација не само није приближила гледишту аустро-угарском односно захтева, који су раније постављени него се шта више у својој ноти служи таквим изразима, који, не дају ма и приближно задовољавајућег јемства. Понуде, које је српска влада у ноти учинила (а те су понуде, као што је и раније у нашој штампи саопштено било: поруџбине разних индустријских набавака у суми од 26 милијона од аустро-угарске индустрије, а да српска влада има одрешене руке у погледу набавке топова и осталог ратног материјала) у својој суштини показују, да српска влада није ни усвојила постављено начело, да при једнаким ценама и квалитету првенствено подмирује своје потребе код аустро-угарских индустрија, већ на против, да српска влада жели, да и у једном јединому конкретном случају (ту се мисли набавка артиљерије) задржи себи *одрешене руке и после закљученог трговинског уговора.*

На завршетку се у одговору изјављује жаљење, што се предлози српске владе не могу усвојити, али се српска влада позива, да, пре но што би се донела коначна одлука, још једном узме у оцену захтеве Аустро-Угарске, који су раније постављени.

— Сазив Народне Скупштине. Службене „Српске Новине“ донеле су јуче овај указ српскога краља Петра I.: „На предлог Министра унутрашњих дела, по саслушању Нашег Министарског Савета, а на основу члана 54. и 101. Устава земаљског решили смо и решавамо, да се Народна Скупштина, састављена из Народних Посланика, изабраних за скупштинску периоду: 1906., 1907., 1908. и 1909. године сазове у први редован сазив на дан првог октобра ове године у Београду“.

— Грчке чете у Македонији. По информацијама, које је добила Порта, опет се грчке чете спремају, да пређу границу. Кажу, да су две такве чете ово дана преко Тракале продрле у Македонију. Услед тога је Порта управила на велесиле нову циркуларну ноту, у којој их упозорава на то стање ствари те понавља молбу, да пораде у Атини, да Грчка у смислу свог поновљеног обећања, јаче но до сад, спречи образовање грчких чета и прелаз им преко границе.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 22. септембра 1906.

— Марко Радосављевић почасни прота. Пишу нам из *Перлеза*: „Јуче је — у понедељак — вршачки епископ-дијецезан г. *Змејановић* произвео у Вршцу на нарочитој архијерејској служби за почасног проту перлеског пароха г. Марка *Радосављевића*. У 79. години живота свога добио је овај скромни и верни син цркве признање за своју одану и дугу службу; давно је прошло пола века, откад верно служи Богу и цркви. Већ је мало оваких свештеника; својом пожртвовношћу и заузимањем осигурао је своју цркву, јер јој је набавио неколико стотина ланаца земље. Живео, дична старино!“

— Са српског престола. Г. др. Никола *Милутиновић*, одушевљени члан панчевачке омладине, верио се са бајном госпођицом *Слávком*, мезимицом уваженог Нестора међу панчевачким српским трговцима, госп. Васе *Турчина* и поштоване његове супруге, гђе *Милесе*, вредне потпредседнице Добротворне Задруге Српкиња Панчевкиња. Вереницима честитамо и желимо им непомућену срећу за сав век.

Новости са стране.

— Огромна крађа на пошти у Бугарској. Сви софијски листови доносе извештаје о крађи, коју је ових дана на путу (железницом) од Софије до Варне извршио поштански чиновник Сл. *Чакаров* у друштву са Ј. *Константиновом*, телеграфистом. Онога дана, када је крађа извршена, чиновник лопов Сл. Чакаров имао је у рукама око 800.000 франака и то 350.000 у новчаницама а остало у звечећем злату. Чакаров је однео само новчанице, јер му је злато било незгодно за ношење. Софијски листови нападају поводом ове крађе на пошт.-телеграфску дирекцију, која од ока узме људе за чиновнике, нити води потребан надзор над њима. Лопови су побегли, али се за њима живо трага. Поједини софијски листови, јављају, да су лопови побегли у Србију.

— Погрешна смртна објава. У јучерашњем смо броју, по горњим листовима, донели вест, да је умро талијански државник маркезе *Висконти-Веноста*. Међу тим сад јављају из Рима, да није умро државник него његов брат *Џино*, који је стекао угледа као књижевник и новинар.

Два сна.

Састала се два радикала на једном вашару. Један Банаћанин и један Бачванин, па се између њих отпочне овај разговор:

Банаћанин: Ћеш ићи у Нови Сад на светковину »Заставину«?

Бачванин: Богме ја нећу.

Банаћанин: А зашто?

Бачванин: Зло сам сневао.

Читам ја, знаш, у тој нашој »Застави«, како ће се искупити свет да се слави 40 година, откад су први пут те новине изашле. Ја ти, знаш, волем ићи на те параде, па смислим, да и ја одем да видим и да чујем. То ми се врзло по глави, кад једне ноћи а мени се чудан сан уснио.

К'о ја у Новом Саду баш на тој светковини. Искупио се, брате, свет, па иду на гробље, баш на гроб Милетићу. Кад смо стали око гроба и почело се *опело*, ал' наједаред сви се тргоше. Зачу се један глас, — страшан и силан, тако да је попове надвикао. Сви занемеше. — Глас је испод земље долазио. Језа нас спопаде! Шта је то? Ал' сасвим лепо смо могли разумети тај глас где каже: *„Ви, који се китите мојим именом, мојим листом, мојим значајем, ви, који сте се само том помоћу дочепали масних лонаца и богатих прихода, ви трбушати дембели, који се гојите на јаслама народним, турите руке у ваше дубоке џепове, па дигните на овом пустошгробу ма и најскромнији споменик!*

Тај подземни глас био је пун гнева и бола. Сви се престрависмо. Бледа лица свуда унаоколо! Наједанпут земља затутњи, поче се гибати, а ми сви загребосмо куд који — испред свију нас наш вођа са својим реповима.

На то се тргнем из сна, и прекрстим се! Боже мили, шта то значи? Ја сам прост човек па то не разумем, али не смем ићи на светковину.

Банаћанин: Е мој брајко, то још није ништа, и ја сам сневао о томе, ал' мој је сан још страшнији од твога.

Сневам ти ја, као да сам дошао на ту прославу. Читао сам да ће бити код *Чивутина* Мајера, ал' кад ја стигох, а оно на сред пијаце новосадске искупио се свет. Једва сам се прогурао, да видим: шта је?

Видео сам нешто, што нисам разумео. Наше радикалске вође ухватише се за руке, направише коло па почеше играти. У сред кола стојао је Јаша Томић и у неку врулу свирао.

Ја сам мислио, они ће српско коло поиграти. Ал' кад оно, нешто са свим друго. То ја мога века нисам видео. По изгледу је коло, ал' по ноти нешто са свим друго. Скакало ти се ту и викало дивљачки.

Напослетку запитам једног до мене, каква је то игра? «Па зар ни то не знаш, то је игра индијанска, из Америке. Од данас српског кола неће више бити. То је, кажу, већ »застарело.« А ово ће бити нова српска народна игра, којој је ноту измислио главни уредник »Заставе« па се та сада народу показује да је научи. »Тек што је он то изговорио, ал' наједанпут загрми, и падне као нека тама на земљу. У тој тами указа се дух Светозара Милетића са огњеним бичем у руци, којим стаде по вођама лево-десно ударати вичући:

«У моје име не кините се, само у своје, моју »Заставу« не славите, само своју!“ Бич је био дугачак, тако да је на све стране допирао. Кога дохвати, одмах се упали. Сви нагну бегати — онако у пламену, — и мене је окрзнуо. Ја дрекнем и пробудим се. Сав сам дрхтао. О Господе Боже — шта то значи?

Ето видиш, за то ни ја не смем тамо да идем.

Књижевне вести.

Богословски Гласник наставља у 1. и 2. свесци десете књиге грађу за историју пакрачког владичанства од Радослава М. *Грујића*, превод Куљукинове критичке анализе Харнакове „Суштине хришћанства“; историјско-библиографски приказ Вељка *Миросављевића* с натписом „Српске вероучене књиге у Аустро-Угарској у времену од 1690. до 1902. године“ и Димитрија *Руварца* расправу о раду око уређења црквених одношаја источно-православне цркве у Аустрији 1860. Из *Буриćева* увода у основно богословље или хришћанску апологетику расправљена су овде два питања, и то: 1. Појам и дефиниција науке и 2. Називи. Почиње за тим расправа И. *Зеремског* о генеалогији Господа нашег Исуса Христа по Мат. I., 1.—17. У преводу Љ. Т.-а а с натписом: „Наука и живот“ саопштена је за тим проповед Евг. Берсје-а на тему „Освети их истином својом; реч је твоја истина“ (Јов. XVII. 17.). Даље има рад пароха Владимира *Милутиновића* „Утеха родитељима при поновном губитку детета“ а крижевачки парох Светозар Грубач расправља три питања из црквено-пастирске праксе, наиме: да ли могу кумовати при крштењу деца испод четрнаест година, да ли у једној и истој породици може и муж и жена код крштења кумовати и могу ли кумовати калуђери и калуђерице обзиром на обавезе монаштва, и слабоумни, пошто не могу појмити основне истине хришћанске вере и активно суделовати при крштењу младенца. Под рубриком „Књижевност“ приказује В. *Максимовић* извештај српске велике гимназије карловачке за школску годину 1905./6. У „Хроници“ а под натписом: „Православна црква у митрополији карловачкој“ изнесена је најпре немила афера у богословском семинару, наиме излазак семинариста слушалаца богословије I. и II. године из семинара, даље је под натписом „Наши манастири к Румуни“ реч о парници румунског епископата са карловачком митрополијом у погледу манастира у Банату те се замера сабореском одбору, што је обуставио рад на прикупљању података за ту парницу, ма да се румунски епископат спрема на нов корак, не давши се застрашити тим, што је кр. угарска курија на призив заступника карловачке митрополије изрекла, да будимпештански судбени сто није надлежан, да суди према тужби румунског епископата. У истој рубрици има нешто мало говора и о пролетошњем заседању архијерејског синода а нарочито о синодском решењу на молбу америчких Срба, да се у Америци крејира нова српска православна епархија, која би стајала под јурисдикцијом карловачке митрополије. Синод је наиме решио, да испошље вршачког епископа Гаврила

Змејановића у Америку, да онде извиди стање па да у своје време синоду поднесе исцрпан извештај. С њим је ваљало тамо да оде и професор богословије синђел Валеријан Прибичевић, но како саборски одбор није хтео да вотира трошак за ту екемисију, то као да ће лећи цела ствар. Под натписом „Православна црква у Русији“ саопштене су из записника предсаборског одбора ставке о саставу сабора и о току ствари на њему, даље има извештај о изванредном скупу педагога духовних школа у Петрограду и о том, да је ове године у московском Николо-Перервинском манастиру основана из манастирских средстава школа за глувонему децу. Са свим на крају хронике у овој двострукој свесци је под натписом „Православна црква у Америци“ чланак проте Л. *Богдановића* о православној цркви у Америци у опште и српској на по се. Прота Богдановић спомиње и синодско решење у погледу екемисије епископа Змејановића, али не рефлектује на вест, коју је донео Српски Митрополијски Гласник у 12. броју ове године на 119. страни а која јавља, да је од саборског одбора одбијена молба изасланика у Америку, који би имали разгледати стање тамошње цркве“. По свој му прилици није позната била та одлука саборског одбора, но он и онако, без обзира на то, хоће ли вршачки епископ у опште и ићи у Америку, да ли ће сам или с Прибичевићем, „од срца жели, да тамошња наша браћа ово питање еретно реше, избегавајући вређање браће Руса и руске мисије, која се је у своје време нашој сабраћи Србима прва на невољи нашла и која је — будимо праведни и руке на срце! — нашим сународницима учинила и чини данас доста услуга и доста добра!“ Двострука ова свеска, „Богословског Гласника“ завршена је двема статистичким белешкама — о кретању становништва у Хрватској и Славонији за месеце мај и јуни ове године — и библиографијом нових књига и листова.

—

35. и 36. број **Бранкова Кола** изашли су у једној свесци а приказани су непрежаљеном Стевану Сремцу. Пре свега су ту, уз лик покојног књижевног великана са његовим аутограмом, саопштени некролози о њему, што су изашли у „Правди“, у „Одјеку“, у „Београдским Новинама“, у „Самоуправи“, у нашем „Бранику“, у „Српској Застави“, у „Трговинском Гласнику“, у „Дневном Листу“, у „Уставности“, у „Народности“, у „Српској Ријечи“ и у „Dubrovnik-у“, тако исто и песме у његову славу, четири из „Правде“, једна из „Вечерњих Новости“, једна из „Српске Заставе“ и једна из „Политике“. Даље је саопштен *Нушићев* говор о погребу Сремчеву, па из „Политике“ ови чланци о Сремцу: „Сремац као књижевник“ од Бор. *Поповића*, „Сремац као историк“ од Мих. Ј. *Ђорђевића*, „Сремац као приватан човек“ од једног пријатеља, „Последњи дани Стевана Сремца“ од Мила *Павловића*, Рибникарева успомена с натписом „Некролог“ и запис „У Соко-Бањи“ од Бранислава Ђ. *Нушића*. Из „Београдских Новина“ је прештампан некролог бугарског „Дневника“ из Софије и чланак Д. М. Ш.-а с натписом „Чича Орден“ а из „Штампе“ успомена на Сремца с натписом „Калча у позоришту“. По разним београдским листовима описан је Сремчев погреб па чак је и Ковчежић сав састављен белешкама о Сремцу. — 37. број „Бранкова Кола“ доноси на челу чланак проф. Светислава *Коларовића* о његову наставнику, бечком професору Лудвигу Болцману, који је недавно одузео сам себи живот. Има у том броју даље дру Светиславу Стефановићу приказана црта Светозара *Боровића* с натписом „Халилова кајда“ и три изворне песме. Наставља се роман Мерешковскога „Васкрс богова“ а у Ковчежићу почиње оцена проф. Милана *Георгијевића* на друго издање Грчићеве „Историје Српске Књижевности“. Оцењивач одмах на почетку изјављује, да није задовољан с књигом те опширним и подробним замеркама оправдава своје незадовољство. Међу белешкама је у овом броју највећма заступљена Матица Српска.

НОВИЈЕ.

Цариград, 21. септембра. Турска је мобилизирала 100.000 момака, које из Азије воде према бугарској граници и битољском вилајету.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Промена код „П. Лојда“.

Будимпешта, 22. септембра. Главни уредник „Пестер Лојда“ др. Макс Фалк престао је бити главни уредник тог листа, а досадашњи главни сарадник „П. Лојда“, Лео Фајгелсберг, и будимпештански дописник бечке „Н. Сл. Пресе“, Сигмунд Сингер објављују, да преузимају уређивање „П. Лојда“.

Изборна реформа у Аустрији.

Беч, 22. септембра. У одбору за изборну реформу рекао је хришћански социјалиста др. Гесман, да опште бирачко право мора продрети у Аустрији, јер је то једино средство против мађарских тежња, што су уперене на оцепљење од Аустрије и против саме династије. — Одбор је одбио Толингеров предлог о плуралитетном бирачком праву са 26 против 20 гласова.

Догађаји у Русији.

Петроград, 22. септембра. Царска породица стигла је овамо.

Влада не намерава мењати изборни закон.

Револуционари спремају за 4. октобар нове немире.

Кронштат, 22. септембра. Неистинита је вест, да су се војници кронштатског гарнизона противили да изврше пресуду над осуђеним бунтовним матрозима. Пресуда је данас извршена: бунтовници су стрељани.

Престанак листа „L' Humanité“.

Париз, 22. септембра. Вођа социјалиста Жорес изјављује, да ће његов лист „L' Humanité“ престати из финансијских разлога.

Изгорело позориште.

Нанси, 22. септембра. Овдашње позориште изгорело је. Штета износи 800.000 франака.

Позив на упис

на петнаесто коло књига Српске Књижевне Задруге.

Петнаесто редовно коло књига Српске Књижевне Задруге, за 1906. годину, наштампано је и делом већ укоричено, тако да ће разашиљање књига задругарима почети *тачно 1. октобра* ове године.

У петнаестоме колу ови су списи: 1. **Јелисавета**, драма Ђуре Јакшића. 2. **Лазарица**, песме о боју на Косову, од Сретена Ј. Стојковића. 3. **У часовима одмора**, приповетке Светозара Ћоровића. 4. **Знаменити Срби Муслимани**, од Миленка М. Вукићевића. 5. **Свет**, комад у четири чина, од Бранислава Ђ. Нушића. 6. **Госпођа Бовари**, роман Густава Флобера, у преводу Душана Л. Ђокића.

Управа Српске Књижевне Задруге при спремању књига овога кола водила је озбиљнога рачуна о свима досадашњим жељама и напоменама Задругиних чланова, нарочито о онима, које су исказане на последњој редовној скупштини, те је број штампаних табака у овоме колу од 100, 110, па и 115 штампаних табака, колико је било у радијим колима, смањен на *осамдесет*; али је зато у овоме колу шест одабраних списа из наше и стране књижевности и, што ће нарочито обрадовати и повереике и задругаре, књиге ће бити још у првој половини месеца октобра у рукама Задругиних чланова.

При спремању књига петнаестога кола Задругина је Управа морала овако поступати већ и тога ради, што је било преко потребно, да се уштедама и уреднијим прикупљањем задругарских улога обезбеди нашој Задрузи опстанак и даље напредовање, да се Задруга, сачува незгода у које је у последње доба била запала, што се при спремању књига увек рачунало на већи одзив задругара, те су штампана већа и скупља издања, но што се то могло чинити по стварноме одзиву задругара према појединим колима.

И повереници и задругари, надамо се, појмиће прилике, у којима се налази Српска Књижевна Задруга, а које су отворено и искрено изнете у Извештају за 1904. и 1905. годину (који се шаље повереницима, како би се и сами, а и њихови задругари, боље обавестили о стању у Задрузи), и не ће зажалити ни труда, ни времена, него ће и они са своје стране учинити све што могу, да одзив нашега народа према овој установи нашој буде за најкраће време бар двогуб и такав, да наша Задруга дође у могућност, да својим задругарима даје опет и више књига и много више штампаних табака у једноме колу.

Већ досадашњи одзив задругара за четрнаесто коло даје права Задругиној управи, да се сме с правом надати овом већем одзиву задругара и уредниј помоћи повереника. Јер кад се упореди стање Задругине благајнице на дан 31. децембра 1905. године са стањем, које је било на дан 15. августа ове године (дакле, у 1905. години за 12 месеца, а у овој години само за $7\frac{1}{2}$ месеца), види се да је Задругина благајница примила:

	У 1905. год.
за наредно коло	19504·— дин.
за ранија кола	2838·— дин.
за Забавник	143·50 дин.
за Чика-Јовине књиге .	106.70 дин.
за књиге ранијих кола .	321·40 дин.
	у 1906. год.
за наредно коло	26254·— дин.
за ранија кола	5178·— дин.
за Забавник	3162·— дин.
за Чика-Јовине књиге . .	110·15 дин.
за књиге ранијих кола .	709·20 дин.

Дакле, у овој години за $7\frac{1}{2}$ месеца примљено је по свима партијама више, но што је примљено у прошлој години за целу годину, а, с друге стране, издаци у овој години по свима су партијама знатно смањени.

Купљење задругарских улога треба повереници да почну **одмах** и сав покупљени новац да пошљу **искључиво** благајници Српске Књижевне Задруге, или непосредно *у Београд*, или, ако је коме то удесније, *у Земун* (Semlin, poste-restante).

Ко не пошље задругарске улоге најдаље до 25. септембра ове године, не ће моћи добити књиге о првој експедицији, која ће почети тачно 1. октобра. *Зато треба похитати с купљењем и слањем покупљених задругарских улога.*

Као што је повереницима Задругиним познато, задатак је Српске Књижевне Задруге, да ради на томе, да се ваљана српска књига што више рашири у нашем народу, допирући и тамо, куда иначе српска књига врло ретко долази, или је никако и нема. Сасвим је природно, да вршење овога задатка Задругина поглавито зависи од заузимљивости Задругиних повереника. Задругина Управа има дужност, да одабере што боље списе, да их одене у што боље српско рухо и да их на време спреми; али повереници су ти, који треба да буду посредници између Задругине Управе и задругара, да понуде и рашире Задругина издања и покупе *и на време пошљу* Задругиној благајници задругарске улоге, те да тако помогну и Задругиној Управи и управитељу Задругином и српским читаоцима, да лако добију ваљану српску књигу.

Ко би се желео примити дужности повереника Задругина, да у својој околини прикупи задругаре, нека се обрати Задрузи, па ће добити потребна упутства за рад.

Председник
Тајник Српске Књижевне Задруге,
Ж. О. Дачић **Добр. М. Ружић**

Благајник, Потпредседник,
Х. Лилер **Ср. Ј. Стојковић**

Чланови Управе:
А. Ј. Стевановић, Ант. Пантовић, Бор. Ј. Поповић, Драг. Костић, Жив. Ј. Јуришић Јаша М. Продановић, Јер. М. Живановић, Љ. Јовановић, Мил. Ђ. Глишић, Мирко М. Поповић, Др. Свет. Марковић.

ПОЗИВ.

Позивају се г. г. чланови српске пчеларске задруге на главну скупштину, која ће се држати у Руми 28. септембра (11. октобра) о. г. у 10 сати пре подне у трговинској дворници са овим дневним редом:

1. Извештај управнога одбора о своме раду у години 1905.
2. Предлози управнога одбора.
3. Евентуални предлози, који се имају у року од 8 дана пре скупштине овом одбору поднети.
4. Разрешење старе и избор нове управе.
5. Предавања из пчеларства.

Умољава се сваки члан, да у своме месту поради, да и они, који нису чланови српске пчеларске задруге, на скупштину доћи изволе, да се користе предавањима.

Из седнице управнога одбора српске пчеларске задруге држане у РУМИ 30. јунија (13. јулија) 1906.

Тајник; Председник:
Марко Шаула с. р. **Др. Јован Шевић** с. р.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

Нова радња готових
одела
Пантe Спанића у Новом Саду, дунавска ул. бр. 36. добила је огроман избор најмодернијег финог јесењег и зимског одела за мушке, женске и децу.
Цене ниске и утврђене.
509.

†

Јавна захвала.

У великој својој тузи и жалости, услед смрти моје миле, никад непрежаљене сестре

Јелене

удове септемвира

Бранка Јоанновића

рођене пл. **Новића,**

примио сам готово безбројних изјава љубезна саучешћа, која су прави мелем мојој ојађеној души.

Пошто нисам у стању, да се за све те изјаве појединце захвалим, нека ми је овим дозвољено изрећи најтоплију и најусрднију благодарност свима високоцењеним госпођама, као и свој високоцењеној господи, који су мени услед њезине смрти и усмено, писмено и брзојавно своје саучешће изјавили, који су одар премиле покојнице венцима окитили и њезино мртво тело до вечне куће отпратили. Напослетку нека је пекрена, топла хвала изречена овомеcтном српскоправославном свештенству, као и српском певачком друштву, који су мртво тело миле покојнице у цркви достојно опојали и до гроба отпратили.

Ове многобројне изјаве саучешћа донекле ублажиле су бол мога дубоко расцвељеног срца. Зато још једанпут нека је свакоме посебице и свима укупно изражена моја најдубља и најсрдачнија хвала.

У **Загребу**, 19. септ. (2. окт.) 1906.

513 2-3 **Коста пл. Новић**
кр. судб. вијећник у миру.

ПОЗИВ.

Чланови удружења бивших ученика и ученица Српске Православне Велике Гимназије Новосадске и њених пријатеља

„Слоге“

позивају се, да изволе доћи **у недељу 24. септембра (7. октобра) о. г. у 11 сати пре подне**

НА СЕДНИЦУ

главне скупштине

која ће се држати у свечаној дворани Српске Велике Гимназије.

У **Новом Саду,** 2. (15.) септембра 1906.

Стеван Симоновић
485 3-3 председник.

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
Бранимира Мијатовића
у НОВОМ САДУ
потребује
ПОМОЋНИКА,
доброг детајлисту, који говори српски, немачки и мађарски.
СТУПИТИ МОЖЕ ОДМАХ.
514 2—3

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Бранник“. Штампарија деоничарског друштва „Бранника.“